INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AUTOR:	Mgr. Hana Strádalová	ZNAČKA:	VY_32_INOVACE_12_0SZ_14
OBOR STUDIA:	Gastronomie Služby cestovního ruchu Management v gastronomii	ROČNÍK:	1., 2., 3.
PŘEDMĚT:	Společenskovědní základ Komunikace ve službách Společenskovědní seminář	VYTVOŘENO:	duben 2014
TEMATICKÝ OKRUH:	Vybrané otázky z teoretické a aplikované psychologie		
NÁZEV:	**Sociální útvary**		
ANOTACE, METODICKÝ POKYN:	Výukový materiál je vytvořen pro žáky 1. a 2. ročníku oboru Služby cestovního ruchu a Gastronomie pro předmět Komunikace ve službách, lze jej také využít v Základech společenských věd v 1. ročníku pro již uvedené obory a ve Společenskovědním semináři oboru Management v gastronomii. Soubor obsahuje výkladový materiál k tématu **Sociální útvary**, který je zpřístupněn žákům formou e-learningu. Žák se seznámí s různým členěním sociálních skupin, součástí učiva je vysvětlení pojmu sociální role, sociální mobilita. Žák se pod svým uživatelským jménem a heslem přihlásí do výukového prostředí http:/moodle.ssss.cz. Pod názvem příslušného předmětu a tematického okruhu vyhledá nabídku kurzů. Zadaný kurz obsahuje výkladový materiál, jež má žák prostudovat. Obsah a jednoduché zpracování náročného tématu odpovídá možnostem a předpokladům žáků. Kurz obsahuje také krátký kontrolní test, který prověří, zda žák výukový materiál prostudoval. Kurz (výukový materiál a kontrolní test) nenahrazuje v plné míře prezenční výuku a zjišťování vědomostí a znalostí. Spuštění testu řídí vyučující. Ten nastaví pravidla, za kterých je možné test absolvovat (prostředí, čas, četnost opakování, hodnocení).		
ODKAZY A CITACE:	BEDRNOVÁ, Eva; PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie prodeje pro střední odborná učiliště*. Praha: FORTUNA, 1995, ISBN 80-7168-195-4. BENDL, Stanislav. *Maturita ze společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Ivan Skřivan ml., 1997, ISBN 80-902261-1-6. HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro SŠ*. Praha: FORTUNA, 1995, ISBN 80-7168-245-4. ČÁP, Jan; MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: PORTÁL, 2001, ISBN 978-80-7478-463-X.		

Sociální útvary

Sociální skupina
Je soubor dvou a více osob, mezi kterými existuje sociální interakce, a to jak bezprostřední (face-to-face), tak zprostředkovaná. Jedinec se stává během života členem mnoha sociálních skupin, ať chce či nechce. Existují různé klasifikace sociálních skupin podle různých hledisek:

- malé – velké;
- primární – sekundární;
- formální – neformální;
- členské – nečlenské.

Příklady:

- **Skupina členská (tzv. referenční):**

lze ji ještě dále dělit *na vlastní - (in-group),* jedinec do ní patří a *cizí - (out-group),* jedinec do ní chce patřit, má na jedince vliv, nahlíží na ni jako na ideál či vzor. To, že chceme patřit do určité skupiny, která nás nepřijímá, s sebou nese konflikty (osobní i sociální).

- **Skupina primární:**

osobní bezprostřední kontakt, spíše malé skupiny dlouhodobého trvání s neformálními vztahy, v nichž probíhá socializační proces.

- **Skupina sekundární:**

méně osobní vztahy, spíše zprostředkované, doba trvání vymezena funkcí, jedinec hraje předepsanou roli, funkce: ekonomická, vzdělávací.

- **Skupina formální:**

je vymezená definovatelnou hierarchií sociálních postů a s nimi spojených rolí, lze v ní rozpoznat vztah podřízenosti a nadřazenosti, patří zde organizace, jako jsou školy, armáda, nemocnice, podnik, úřad atp.

Charakteristické znaky skupin:

- interakce mezi členy, členové jsou spojeni trvalejšími svazky;
- existence komunikační sítě;
- společná činnost;
- členové akceptují cíl skupiny;
- diferenciace rolí a pozic ve skupině (v důsledku dělby práce);
- ve skupině se tvoří tradiční zvyky, a rituály, normy a obyčeje.

Definice pojmů, které souvisí s životem v sociální skupině:

- **Sociální pozice:** místo, které daný jedinec v určité skupině zaujímá, přičemž v různých obdobích života člověk zastává obvykle řadu pozic. Značný význam mívá zejména pozice ***profesionální*** (postavení v rámci zapojení do pracovního procesu). S každou pozicí je vždy spojen očekávaný způsob jednání.

- **Sociální role:** je určitý způsob chování (vzorec), který od nás ostatní členové skupiny očekávají. Jedinec je v životě nositelem mnoha rolí, některé se mohou doplňovat (žena-učitelka-trenérka), jiné jsou v rozporu (otec alkoholik nemůže splňovat roli dobrého otce).

Příklad: žena splňuje roli matky, dcery, manželky, kamarádky, kolegyně, sportovkyně, fanynky, atp.

- **Sociální status:** je základní postavení člověka ve společnosti. Status se může během života měnit, což označujeme pojmem ***sociální mobilita.*** Tu rozlišujeme na:
    - ***vzestupnou*** (získáme vzděláním, získáním majetku – výhra, restituce, dědictví, úspěchy v zaměstnání, úspěšné podnikání, sňatek),
    - ***sestupnou*** (degradace, bankrot, ztráta zaměstnání, závislosti – drogy, alkohol, gamblink, rozvod).

Mezigenerační postavení dětí závisí na sociálním statutu rodičů, který spoluurčuje jejich perspektivy.

Sociální agregát
Je náhodné seskupení (shromáždění) neurčitého počtu lidí, kteří se nalézají současně v prostorové blízkosti a nejsou ve vzájemném sociálním vztahu. Prostorová blízkost sama je však důležitým předpokladem vzniku sociální interakce, takže agregát (větší či menší část) se může proměnit v sociální skupinu.

Charakteristické znaky agregátů:
- členové jsou anonymní až cizí;
- členové nejsou hierarchicky strukturováni;
- sociální vztahy a kontakty jsou omezené;
- agregát má obvykle teritoriální charakter;
- agregace je zpravidla dočasná a její sociální působení je dáno teritoriálním charakterem.

Příklady:
publikum (sportovní utkání, kulturní akce), sídliště, veřejné demonstrace, lidé na zastávce, na náměstí, atp.

Zvláštním druhem je dav, který se však kromě prostorové blízkosti vyznačuje ještě dalšími znaky.

Dav
Jedná se o seskupení většího počtu osob, které jsou v prostorové blízkosti a jsou spojeny zaměřením zájmu k určité věci, problému, osobě nebo skupině. Dav je sociální agregát, v němž se výrazně mění individuální psychika zúčastněných pod vlivem psychologické nákazy na základě nápodoby a v důsledku oslabení či úplné absence sociální kontroly.

Komunita (společenství)
Synonymum pro pospolitost, kde existují zvláštní typy sociálních vazeb, a která má specifické postavení v širším sociálním prostředí. Termín komunita není chápán jednoznačně. Moderní komunity se již nevyznačují dříve obvyklým spojením prostorovou blízkostí a vzájemnou spřízněností (vzdálenost již není překážkou sociálního styku). V tradiční komunitě bylo budováno sociální postavení jedince výhradně v jejím rámci, ale moderní komunita respektuje i sociální pozice mimo ni.

Příklady komunit:

- zájmové komunity (návštěvníci festivalů);
- umělecké komunity;
- amatérští divadelníci;
- sběratelé;
- komunity sociálně patologických jedinců (kdysi „galérka“);
- pouliční party;
- sousedské komunity atp.

Úloha 1

Podle velikosti členíme sociální skupiny na:

Úloha 7
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Nedaleko Ostravy na jednom starším statku vytvořilo několik mladých výtvarníků skupinu, ktará se věnuje tvorbě z přírodních materiálů. Kromě toho pěstují bio potraviny a chovají ovce a králíky. Umělci mohou na statku strávit maximálně půl roku, pak musí jít tvořit do svých domovů a ateliérů, aby uvolnili místo dalším zájemcům.

Který sociální útvar je v textu popisován?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- a. neformální skupina
- b. sociální agregát
- c. komunitní skupina ✓

Úloha 8
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Která z uvedených skupin či institucí zprostředkovává člověku prvotní vliv kultury?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- a. škola
- b. média
- c. rodina ✓
- d. vrstevníci

Úloha 9
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Z uvedených situací vyberte tu, která **není vhodná** pro vysvětlení a rozbor pojmu *sociální role*?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- a. učitel objasňuje žákům náročné učivo
- b. dívka si čte román o vztazích mezi rodiči a dětmi ✓
- c. nemocný muž rozebírá svůj problém s praktickým lékařem
- d. žák odmítá uposlechnout pokyn učitele

Úloha 4
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Která z uvedených situací je příkladem vertikální sociální mobility?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- a. Věra nebyla spokojená se životem ve městě, a proto se přestěhovala na vesnici.
- b. Ivanovi nedělá problém dojíždět za novou prací do blízkého města.
- c. Tereza se po dlouhé známosti vdala a stala se matkou malého Jardy.
- d. Petra se vyučila kuchařkou, pak si dodělala maturitu i VŠ a nyní pracuje na dobře placeném místě. ✓

Úloha 5
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Pan Konečný závažným způsobem porušil pracovní kázeň. Ze dne na den se z něho stal nezaměstnaný.

Vyberte odpovídající druh sociální mobility:

Vyberte jednu z nabízených možností:

- a. vertikální mobilita sestupná ✓
- b. horizontální mobilita
- c. vertikální mobilita vzestupná

Úloha 6
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

V uvedeném tvrzení je popisován sociální agregát:

Jedince spojily vzájemná komunikace, normy, očekávání a vykonávaná činnost.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- Pravda
- Nepravda ✓